

OPORTUNITĂȚILE PIERDUTE ȘI COSTURILE INTEGRĂRII REPUBLICII MOLDOVA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

.....
Membbru corespondent al A.Ș.M.
Dumitru MOLDOVAN

Evaluarea stării actuale de lucruri

Integrarea Moldovei în UE a început odată cu semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare (1994) și Declararea integrării europene drept obiectiv strategic prioritar al țării (2003). După implementarea Planului de Acțiuni RM-UE (2005-2007) și obținerea Preferințelor Comerciale Autonome (2008), Moldova este pregătită, în linii generale, pentru a trece de la „integrarea europeană” la instituționalizarea „aderării” la UE.

Comunitatea științifică din Moldova a cercetat toate aspectele integrării europene, dar fără coerență și coordonare eficientă în această privință, fapt ce n-a permis elaborarea unui document (tratat) științific ce-ar fi servit drept bază pentru organizarea de dezbateri publice și drept ghid obligatoriu în activitatea parlamentului și guvernului.

Oportunități pierdute și posibile scenarii de evoluție

Fără a fi obținut măcar statut de țară asociată, Moldova a „plătit” deja cea mai mare parte a **costurilor** aderării la UE, și anume:

a) profitând de un regim comercial moldovenesc supraliberal, capitalul european are acces liber la piața internă și în toate sectoarele economiei, strâmtorând din plin pe piața internă atât capitalul, cât și produsele moldovenești, mai puțin competitive;

b) prețurile, în cea mai mare parte, s-au egalat cu cele din UE;

c) forța de muncă calificată a emigrat masiv în țările UE;

d) importurile din UE depășesc de mai bine de două ori exporturile.

Deoarece Moldova este puternic angajată în reformele ce țin de integrarea europeană, tergiversarea aderării la UE generează zilnic riscuri și pierderi enorme.

Care ar fi **oportunitățile pierdute** în cazul trăgănării sau neaderării Moldovei la UE? Ținând

cont de situația geopolitică a Moldovei în prezent, în cazul ei putem vorbi nu doar de anumite pierderi financiare, ci și de un șir de riscuri ce vizează perspectiva pierderii independenței politice și economice, izolării pe plan mondial și regional, depopulării țării.

În opinia noastră, riscurile și oportunitățile pierdute în cazul dacă Moldova nu se asociază și apoi aderă la UE, sunt următoarele:

a) Neobținerea unui important ajutor financiar nerambursabil, acordat de UE țărilor asociate și țărilor membre din Europa Centrală și de Est.

Comparând asistența obținută de Moldova (7 euro pe cap loc.) și de Țările Baltice (în medie 54 euro) din partea UE în anii 2000-2006 și făcând niște calcule aproximative, constatăm că din cauza că în anul 1999 Moldova n-a obținut, cum se aștepta, statutul de țară asociată, ea n-a primit (adică a pierdut) în acești ani aproape 2 miliarde de euro. Iar deoarece Moldova n-a semnat un Acord de Asocieră la UE în anul 1995, după cum au făcut-o Țările Baltice, ea a mai „pierdut” încă aproximativ peste un miliard de euro.

Deși oportunitățile ratate, generate de neprimirea asistenței financiare nerambursabile, destinate doar țărilor candidate la aderare la UE, sunt foarte mari, acestea nu sunt unicele pierderi, și poate nici cele mai importante. Există și alte oportunități (sau șanse) pierdute, nevalorificate, și anume:

b) Oportunitățile pierdute condiționate de neparticiparea Republicii Moldova la Piața Internă a UE și de nevenirea unui stoc însemnat de investiții străine directe (ISD), așa cum s-a întâmplat în cazul țărilor deja asociate la Uniunea Europeană.

Este evident că accesul limitat al mărfurilor moldovenești pe piața UE, precum și stocul foarte modest de ISD (comparativ cu țările asociate la UE) au generat niște ritmuri de creștere economică mult mai mici decât în cazul în care Moldova s-ar fi aflat în aceeași situație ca și celelalte state din ECE, candidate la aderare. Studiile efectuate în mai multe țări demonstrează că integrarea europeană asigură o creștere economică suplimentară a PIB-ului echivalentă cu 1,7-3 procente anual. Astfel, o altă oportunitate pierdută, generată de o creștere economică mai modestă, decât în cazul când avea statutul de țară asociată la UE, se echilibrează cu o pierdere medie anuală (în anii 2000-2008) de circa 100-120 milioane euro.

Pe lângă oportunitățile ratate, care în cazul Moldovei, deși cu aproximație, pot fi totuși evaluate la o pierdere anuală de circa 300-350 milioane euro, neasocierea, apoi neaderarea la UE este însoțită de

o mulțime de **riscuri**, mult mai greu de evaluat în bani, și anume:

a) Riscul depopulării țării în urma continuării exodului masiv al populației peste hotare. Gastarbaterii din Europa Occidentală nu vor reveni acasă dacă în Moldova nu vor fi create locuri de muncă bine remunerate, dacă nivelul de trai nu se va apropia de cel din UE.

b) Riscul aprofundării în continuare a decalajelor în nivelul de dezvoltare față de țările din regiune (România, Ungaria, Bulgaria).

c) Riscul creșterii dependenței politice și economice față de Rusia, izolării de restul lumii și a rămânerii în zona gri, zona instabilității și subdezvoltării.

Obiectivele și căile de soluționare a problemelor.

Obiectivul principal al RM este în prezent semnarea *Acordului de Asociere la UE*. Pentru ca asocierea să se facă cu costuri mai mici și să corespundă interesului național, este necesar:

a) Informarea (și instruirea) populației cu privire la necesitatea, beneficiile și costurile aderării la UE, inclusiv prin organizarea unor dezbateri publice și mese rotunde mediatizate, prin emisiuni speciale la radio și TV, prin predarea unor cursuri dedicate integrării europene în școli și în universități, etc.

b) Urgentarea trecerii la standardele europene ale produselor și serviciilor. O atare grabă este condiționată și de faptul că, odată cu semnarea *Acordului de Asociere*, Moldova va obține anumite cote la export pe piața internă a Uniunii în funcție de volumul exporturilor în ultimii trei ani, volum care, din cauza necorespunderii standardelor, rămâne a fi foarte modest.

c) Elaborarea unui Program de Stat de respecializare a economiei moldovenești în funcție de cererea de pe piața UE. Aceasta presupune respecializarea, la prima etapă, în confecționarea anumitor detalii și părți componente pentru societățile transnaționale europene prin atragerea direcționată a acestora în economia moldovenească.

d) Atragerea investițiilor străine directe în sectoarele de specializare a țării.

e) Pentru negocierea *Acordului de Asociere*, trebuie pregătită din timp o echipă de experți-patrioți, buni cunoscători atât ai economiei RM, cât și ai experienței altor țări. În caz contrar riscăm să semnăm un Acord ce n-ar corespunde interesului național și ar mări în mod artificial costurile aderării la UE.

DOMENIUL SOCIO-UMAN

.....
Dr. hab. Mariana ȘLAPAC

O dimensiune importantă a dezvoltării Republicii Moldova vizează edificarea statului de drept, punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric, precum și valorificarea resurselor umane pentru dezvoltarea durabilă a societății.

În prezent starea de lucruri în acest domeniu se caracterizează printr-un șir de realizări practice ce țin de afirmarea și consolidarea statalității, recunoașterea țării noastre ca subiect de drept al relațiilor internaționale, reformarea sistemului politic, modernizarea societății, normalizarea relațiilor interetnice, protecția drepturilor omului, prezentarea și punerea în circuit a valorilor cultural-spirituale, îndeosebi ale națiunii majoritare, evocarea trecutului istoric în scopul certificării identității naționale.

Toate acestea constituie doar primii pași pe calea dezvoltării independente a Republicii Moldova în noile condiții geo-politice și în concordanță cu imperatiile timpului. Deși problemele cele mai dificile care au marcat momentul important în destinul poporului nostru ar părea să fie depășite, totuși problemele curente și cele din perspectiva apropiată ar putea să nu fie atât de simple.

Un exemplu elocvent este problema lingvistică. Situația dificilă în acest domeniu s-a creat într-o perioadă anterioară, când o altă limbă (în cazul de față limba rusă) a influențat masiv limba națională, care și-a sărăcit treptat repertoriul găsimdu-și utilizarea mai des în plan local, rural. Repercusiunile acestui fapt se resimt și astăzi, cu toate că după 1991 s-au depus eforturi considerabile din partea cercetătorilor științifici, mass-media, instituțiilor de învățământ ș.a. Totuși, pentru evoluția și ocrotirea limbii de stat este necesară influența atitudinii constructive „de sus”, sprijinită de resursele materiale și financiare.

Susținerea prestigiului limbii naționale (*limba moldovenească*, acceptată ca oficială/de stat în Republica Moldova, conform Constituției Republicii Moldova, art.13; *limba română*, conform Declarației Academiei de Științe a Moldovei din 1996, valabilă până în prezent) în Republica Moldova presupune aplicarea și utilizarea ei intensă în toate domeniile de activitate, dar mai întâi la